Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2021-11-10

RS 2021-0641

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har beretts möjlighet att yttra sig över utredningen VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41). Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av regelverket om den tillfälliga föräldrapenningen. En del av uppdraget består av att lämna förslag som möjliggör att föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning för att instruera personal i förskola, skola, fritidshem och pedagogisk omsorg om egenvård för ett barn med kronisk sjukdom. Utredningen föreslår att det ska införas en ny ersättningsgrund som innebär att en förälder till ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41).

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Regionrådsberedningens motivering

Ett väl fungerande socialt skydd är viktigt för att den svenska arbetsmarknaden ska fungera. Att utredningen (SOU 2021:41) förtydligar att föräldrar som behöver vara frånvarande från arbetet för att introducera personal som ska hantera deras barns egenvård har rätt till ledighet är därför positivt.

Region Stockholm välkomnar således utredningens förslag eftersom föräldrar ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder. Men utredningens förslag bör dock förtydliga hur föräldrarnas rätt till omvårdnadsbidrag kan komma att påverkas av de föreslagna förändringarna.

Beslutsunderlag

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande
2. Sammanfattning av betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)

Irene Svenonius

Regionledningskontoret
Martina Jonsson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-10-15

RS 2021-0641

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41).

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Region Stockholm har beretts möjlighet att yttra sig över utredningen VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41). Utredningen föreslår att föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning för att instruera personal i förskola, skola, fritidshem och pedagogisk omsorg om egenvård för ett barn med kronisk sjukdom. Region Stockholm är positiv till utredningens förslag, men ser att det finns risker för påverkan i andra delar av socialförsäkringssystemet som kan komma att få negativa konsekvenser för såväl berörda medarbetare som för arbetsgivare.

Bakgrund

Region Stockholm har beretts möjlighet att yttra sig över utredningen VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41). Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av regelverket om den tillfälliga föräldrapenningen. En del av uppdraget består av att lämna förslag som möjliggör att föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning för att instruera personal i förskola, skola, fritidshem och pedagogisk omsorg om egenvård för ett barn med kronisk sjukdom. Utredningen föreslår att det ska införas en ny ersättningsgrund som innebär att en förälder till ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder.

Utredningen konstaterar att det föreslagna regelverket kan komma att påverka vissa föräldrars rätt till omvårdnadsbidrag för att ta hand om sina kroniskt sjuka barn. För att skapa tydlighet föreslås övergångsregler till dess att Försäkringskassan har hunnit göra individuella bedömningar om rätten till omvårdnadsbidrag.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm som huvudman för hälso- och sjukvården anser att de frågor som utredning har haft att hantera är av stor vikt för att säkerställa liv och hälsa för många barn med kronisk sjukdom. Region Stockholm är positiv till att utredningen har presenterat en hantering för att skapa förutsättningar för föräldrar att instruera personal som har hand om kroniskt sjuka barns egenvård. Att utredningens förslag tydliggör rätten till ledighet för föräldrar som behöver vara frånvarande från arbetet för att introducera personal som ska hantera deras barns egenvård är välkommet. Det är också rimligt att det utgår ersättning för tillfällig föräldrapenning vid sådan ledighet.

En väl fungerande socialförsäkring för livets olika skeden är en viktig del i ett hållbart arbetsliv. Som framgår av utredningen har medarbetare som är föräldrar till barn med funktionshinder ofta en pressad situation, vilket även påverkar deras ekonomiska situation negativt. I utredningen framgår inte fullt ut hur förslagen kan komma att påverka föräldrarnas rätt till omvårdnadsbidrag kopplat till deras barns funktionshinder. De övergångsregler som föreslås under den tid Försäkringskassan utreder effekterna för de som redan har beviljats omvårdnadsbidrag är bra. Det är dock angeläget att utredningens förslag inte medför att föräldrar till barn med kroniska sjukdomar förlorar rätten till omvårdnadsbidrag. Den rätt att arbeta deltid, även när barnet fyllt 8 år, som omvårdnadsbidraget medför skapar en tydlighet för arbetsgivare och medarbetare som behöver finnas kvar. Situationen för medarbetare som redan har ett pressat privatliv och minskade inkomster på grund av barnets funktionshinder kan komma att bli försämrad utan omvårdnadsbidrag. Som arbetsgivare är det svårt att skapa en hållbar situation för en medarbetare i en sådan situation om inte socialförsäkringssystemet täcker upp.

Ekonomiska konsekvenser
Utredningens förslag medför inga direkta ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Katarina Holmgren
Tf. regiondirektör

Ulrika Sundquist
HR-direktör

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av betänkandet VAB för vårdåtgärder i skolan (SOU 2021:41)

Beslutsexpediering

1. Socialdepartementet

Godkänd av Katarina Holmgren, 2021-10-15

Sammanfattning

Utredningens uppdrag

Utredningen har fått i uppdrag att göra en översyn av regelverket om den tillfälliga föräldrapenningen. En del av uppdraget består av att lämna förslag som möjliggör att föräldrar ska kunna få tillfällig föräldrapenning för att instruera personal i förskola, skola, fritidshem och pedagogisk omsorg om egenvård för ett barn med kronisk sjukdom. I uppdraget ingår att utreda om föräldraledighetslagen (1995:584) behöver följdändras och, om så bedöms vara fallet, lämna nödvändiga författningsförslag även i denna del. I detta delbetänkande redovisas utredningens förslag gällande uppdraget om ersättning för att instruera personal om egenvård för barn.

Barns behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder och föräldrars möjlighet till ersättning och ledighet

Det är hälso- och sjukvården som bedömer vilka vård- eller behandlingsåtgärder som en person kan utföra själv eller med hjälp av någon annan, vilket kan benämnas som egenvård. I fråga om barn som har behov av hjälp med egenvård när barnet vistas i eller deltar i en verksamhet enligt skollagen (2010:800) åligger det som regel huvudmannen för denna verksamhet att tillgodose detta behov.

Det finns ingen reglering som pekar ut en särskild aktör som ansvarig för att lära upp personal i dessa verksamheter om barnets egenvård. Av utredningens kartläggning framgår att det finns stora skillnader i hur egenvårdsfrågan löses i skolorna. Oavsett vilket stöd hälso- och sjukvården bidrar med i detta sammanhang har föräldern en viktig funktion att fylla. För barnets, föräldrarnas och personalens trygghet, liksom för att säkerställa att personalen får tillräcklig kunskap om barnet och egenvården, kan det vara en nödvändighet att

föräldern är närvarande när barnet påbörjar eller återkommer till den aktuella verksamheten.

I regelverket om tillfällig föräldrapenning saknas det en bestämmelse för ersättning i denna situation, vilket också innebär att föräldern inte har därav följande ledighetsrätt.

Utredningen bedömer därför, i likhet med vad som anges i direktivet, att det finns skäl att införa en ersättningsgrund i den tillfälliga föräldrapenningen som tar sikte på föräldrar till barn som är i behov av hjälp med egenvård i vissa verksamheter enligt skollagen.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att det ska införas en ny ersättningsgrund som innebär att en förälder till ett barn med sjukdom eller funktionsnedsättning ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med medverkan i introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i förskola, skola, fritidshem samt andra pedagogiska verksamheter.

Barnets sjukdom eller funktionsnedsättning ska inte vara avgörande för förälderns rätt till ersättning, utan barnets behov av hjälp med vårdåtgärder. Ett exempel på sådana vårdåtgärder kan vara åtgärder som motiveras av en sjukdom som diabetes.

Ersättningsgrunden ska gälla för barn som inte har fyllt 12 år, och under vissa förutsättningar även barn som har fyllt 12 men inte 16 år. Förmånstiden föreslås vara densamma som enligt nuvarande regelverk gäller för de flesta andra situationer, dvs. högst totalt 120 dagar för varje barn och år.

Vid införandet av en ersättningsgrund följer även en ledighetsrätt enligt föräldraledighetslagen när en förälder behöver medverka i en introduktion om barnets hjälpbehov.

Gränsdragningen mellan tillfällig föräldrapenning och omvårdnadsbidrag är svår att överblicka, vilket medför att föräldrar kan ha svårt att avgöra vilken ersättning de kan ha rätt till vid medverkan i en introduktion av barnets vårdåtgärder. Det finns därför skäl att ge Försäkringskassan i uppdrag att se över informationen som ges till föräldrar under handläggningen av en ansökan om omvårdnadsbidrag.

För barn för vilket det vid ikraftträdandet finns ett gällande beslut om omvårdnadsbidrag föreslås vissa övergångsbestämmelser.

Tillfällig föräldrapenning enligt förslaget ska kunna lämnas även om det finns ett sådant beslut, tills dess att Försäkringskassan har prövat en ny ansökan om omvårdnadsbidrag eller omprövat beslutet om omvårdnadsbidrag.

Ikraftträdandet bör mot bakgrund av dessa barns och föräldrars situation ske så snart som möjligt, vilket i detta fall bedöms vara tidigast den 1 juli 2022.

Förslaget och dess konsekvenser bör följas upp av Försäkringskassan eller annan lämplig myndighet.

Konsekvenser av utredningens förslag

Förslaget bedöms bidra till en ökad trygghet för barnet under introduktionen av hjälpbehovet och när barnet sedan deltar i skolverksamheten, vilket är en förutsättning för att barnet ska kunna fullgöra sin skolgång med en god hälsa. Förslaget bedöms inte innebära att kommunernas och regionernas ansvar för barn med behov av vårdåtgärder minskar.

För föräldrar innebär förslaget kompensation för inkomstbortfall och en ledighetsrätt, vilket kan vara av särskild betydelse för de som redan har en längre frånvaro från arbetet på grund av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning. Förslaget bedöms särskilt gynna ekonomiskt svagare grupper samt föräldrar med anställningar som innebär begränsade möjligheter till hemarbete eller flexibel arbetstid. Förslaget bedöms även gynna jämställdheten mellan kvinnor och män, eftersom obetalt omsorgsarbete, som oftare utförs av kvinnor, i högre grad kompenseras.

Förslaget bedöms innebära att statens kostnader för den tillfälliga föräldrapenningen ökar med mellan 20 miljoner kronor och 55 miljoner kronor, och det mest troliga scenariot är att kostnaderna uppgår till cirka 30 miljoner kronor för ett helår. Det finns dock en mycket stor osäkerhet i beräkningarna, eftersom underlaget för ett flertal faktorer av betydelse för beräkningarna är otillräckligt eller helt saknas.